

Örgütsel Sessizlik ile Kişilik Tipolojileri Arasındaki İlişki

Sevtap SARIOĞLU UĞUR

Dr. Öğr. Üyesi Sevtap SARIOĞLU UĞUR

ÖRGÜTSEL SESSİZLİK İLE KİŞİLİK TİPOLOJİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

ISBN 978-605-241-511-5
DOI 10.14527/9786052415115

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2018, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim katalogu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindex.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Aralık 2018, Ankara

Yayın-Proje: I. Tual Şekercigil
Dizgi-Grafik Tasarım: Ayşe Nur Yıldırım
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Limited Şirketi
Çetinemeç Bulvarı 1314.Cadde No:37A-B
0312 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 33365

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

*Bu alışma, iř hayatında haksızlık karşısında sessiz kalmayanlara,
her zaman haktan ve haklıdan yana olanlara ithaf edilmiştir.*

Dr. Öğr. Üyesi Sevtap SARIOĞLU UĞUR

1979 Sivas doğumludur. Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi'nde İşletme lisans eğitimini; İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim ve Organizasyon alanında yüksek lisans ve doktora eğitimini tamamlamıştır. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nde Felsefe eğitimi almaya devam etmektedir. 2004-2017 yıllarında Cumhuriyet Üniversitesi Suşehri Timur Karabal MYO İşletme Bölümü'nde Öğretim Görevlisi olarak çalışmıştır. 2017 yılından itibaren Uşak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme anabilim dalı Yönetim ve Organizasyon bilim dalında Doktor Öğretim Üyesi olarak çalışmaktadır. Çeşitli idari görevlerde bulunan yazarın akademik olarak çalışma alanları, örgütsel davranış, yönetim ve organizasyon, liderlik, insan kaynakları ve altdalları olup ilgili alanlarda çeşitli bilimsel çalışmaları mevcuttur.

ÖN SÖZ

Örgütsel ortamlarda, çalışanların bilgileri olduğu halde korku, durumu kabullenme ya da birilerini koruma içgüdüğü ile konuşmayı istememeleri; susmayı tercih etmeleri örgütsel sessizlik olarak ifade edilmektedir. Örgütsel sessizlik, diğer örgütsel davranış konuları arasında son derece önemli bir yere sahiptir. Zira çalışanların örgüt ortamında herhangi bir sebeple sessiz kalmaları birçok önemli konunun göz ardı edilemediği anlamını taşıırken örgütün geleceğini de tehlikeye atmakla eşdeğer kabul edilebilir. Örgütsel sessizlik davranışı çalışanlara özgü bir davranış olduğundan bu davranışı nasıl, niye ve neden gerçekleştirdikleri ise çalışanların bizzat kişilikleri ile ilgilidir. Nitekim çalışanların her biri farklı aile ortamlarında yetişen, farklı kültürlerle, farklı düşünce ve inanç özelliklerine sahip kişilerdir. Bu özelliklerin birleşimi ile farklı kişilik tiplerini ortaya çıkarmaktadır. İnsanları birbirinden ayıran en önemli özellik ise kişilik özellikleridir. Özellikle çalışma hayatında, aynı işi yapan çalışanların dahi birbirlerinden farklı sonuçlar elde etmeleri, aynı koşullara sahip olan çalışanların birbirlerinden farklı motivasyon araçları ile güdülenmeleri ve nihayet çalışma ortamında aynı konu hakkında onlarca farklı görüşlerin ortaya çıkması kişilik farklılıklarından başka bir konu ile açıklanamamaktadır. Bu eserde özellikler yaklaşımından yola çıkılarak çalışanların A ve B Tipi başta olmak üzere henüz sosyal bilimlerde alanında araştırmalarda yer almayan C ve D Tipi kişilik tiplerini ile örgütsel sessizlik arasında bir ilişkinin olup olmadığının ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Bir örgütün insan kaynağı ihtiyacı karşılanırken mesleğe uygun elemanların istihdam edilmesi, çalışanların kişiliklerine uygun iş ortamlarında çalışmalarını ile birlikte daha verimli ve üretken olabilecekleri kanısı ile aynı zamanda bu çalışma yöneticilere, işverenlere ve çalışanlara bir rehber niteliği taşımaktadır.

Çalışma yukarıda bahsedilen öneme binaen günümüz örgütsel davranış boyutlarından biri olarak kabul edilen ve giderek önemli bir konu haline gelen örgütsel sessizlik kavramı ile kişilik tiplerini incelemek ve birbirleri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak amacıyla

yapılmıştır. Bunun için birçok bilimsel verilerden yararlanarak öncelikle teorik kısım ele alınmış ve ardından uygulama gerçekleştirilmiştir. Örgütsel sessizliğin bilinçli bir şekilde susma eylemi olarak kabul edildiği örgütlerde bu tutumu tercih eden çalışanların kişilik tipolojilerinin belirlenmesiyle, örgütsel sessizliğin olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılabileceği ve alınacak tedbirlerle örgütsel faaliyetlerin daha verimli hale getirilebileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda örgütsel sessizlik konusu günümüzde diğer örgütsel davranış konularında yerini almakla birlikte henüz yerli kaynak olarak yeterli seviyede değildir. Öyle ki bu eserin hazırlık ve bitme süreçlerinde (2013-2016) yerli kitap olarak piyasada sadece 3 adet kaynakça (Çakıcı, 2010; Taşkıran, 2011; Durak, 2012) tespit edilmiştir. Bununla birlikte şu an (2018) bu kitaplara ilave olarak “F. Üstün’ün (2017) *Yükseköğretim Yöneticilerinin Liderlik Stilleri ve Örgütsel Sessizlik*” ile “N. Akar’ın (2017) *Çalışma Yaşamında Sessizlik Olgusu*” isimli sadece 2 adet yerli kitabın örgütsel sessizlik konusu ile ilgili olması bu durumu kanıtlar niteliktedir. Ayrıca piyasada var olan üç farklı yerli kitap ise “D. E. Özler (2015) *Örgütsel Davranışta Güncel Konular*; R. Ö Kutanis (2016) *Türkiye’de Örgütsel Davranış Çalışmaları II*; S. Taslak ve B. Çiftçi, (2016) *Postmodern Örgütlerde Güncel Davranışsal Konular*” örgütsel davranış alanı ile ilgili olup, örgütsel sessizlik konusu ilgili kitaplarda sadece bölüm olarak yer almaktadır. Bu gerçekler ışığında ilgili eserin kitaplaştırılması özellikle örgütsel sessizlik konusu ile ilgili literatüre katkı sağlaması açısından da önem arz etmektedir.

Örgütsel sessizlik ve kişilik tipolojilerinin incelendiği bu çalışmanın asıl mimarisi saygıdeğer hocam ve tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Lutfiye ÖZDEMİR’e değerli katkılarından ve özverili rehberliğinden ötürü en içten duygularıyla teşekkürlerimi sunarım. İyi ki öğrenciniz olmuşum...

Çalışma hayatında en büyük destekçim, moral kaynağım, hayat arkadaşım ve sevgili meslektaşım Dr. Uğur UĞUR’a sonsuz sevgi ve şükranlarımı sunarım. Ayrıca beni her konuda destekleyen tüm aile fertlerime çok teşekkür ederim.

Bu çalışmada emeği geçen tüm hocalarıma, araştırma kısmında katkı sağlayan katılımcılara, araştırmanın ortaya çıkmasını sağlayan tüm eser sahiplerine ve yardımlarını esirgemeyen öğrencilerime de teşekkür ederim.

Son olarak bu çalışmanın kitap haline gelmesi için en başından itibaren beni adım adım titiz bir şekilde yönlendiren değerli Pegem Akademi ailesine çok teşekkür ederim. Bu eserin örgütsel davranış alanına yapacağı katkı ile birlikte özellikle örgütsel sessizlik konusunda faydalı olmasını ve gelecekteki çalışmalara farklı konu ve önerilerle ışık tutmasını temenni ederim.

Dr. Öğr. Üyesi Sevtap SARIOĞLU UĞUR

Uşak, 2018

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	vii
Giriş.....	1

1. BÖLÜM

KİŞİLİK VE KİŞİLİK TİPOLOJİLERİNE KAVRAMSAL YAKLAŞIM

Genel Kavramlar	5
Kişilik Kavramı	6
Kişiliğin Oluşumu, Gelişimi ve Katmanları	9
Kişilik Özellikleri	13
Kişiliği Etkileyen Faktörler.....	16
Örgütsel Davranışı Etkileyen Kişilik Özellikleri	17
Örgütsel Açıdan Kişiliğin Önemi	18
Kişilik Kuramları	21
Psikanalitik Kişilik Kuramı	22
Sigmund Freud'un Kişilik Kuramı	23
Carl Jung'un Kişilik Kuramı	24
Alfred Adler'in Kişilik Kuramı	24
Eric Berne'nin Kişilik Kuramı	25
Neo Analitik Kuramlar	25
Otto Rank'ın Kişilik Kuramı	26
Karen Horney'in Kişilik Kuramı	26
Harry Stack Sullivan'ın Kişilik Kuramı	26
Erich Fromm'un Kişilik Kuramı	27
Özellik Yaklaşımı	27
Allport'un Özellik Kuramı	28
Cattel'in Özellik Teorisi	28
Eysenck'in Kişilik Teorisi	29

Kretschmer'in Kişilik Tipolojisi	29
Sheldon'un Üç Temel İnsan Tipi	30
Freidman ve Rosenman'ın A ve B Kişilik Tipleri	31
Davranış Psikolojisi Kuramları	31
Skinner'in Kişilik Yorumu	32
Bandura'nın Kişilik Görüşü	32
Julian Rotter'in Yaklaşımı	33
Aaron Beck'in Bilişsel Kuramı	33
Benlik Kuramları	34
Rogers'in Benlik Kuramı	34
Maslow'un Benlik Kuramı	35
Chris Argyris'in Olgunlaşma Kuramı	35
Kişilik Tipolojileri	36
Beş Faktör Kişilik Tipolojisi	36
Myers-Briggs Tipi Kişilik Tipolojisi	38
Friedman ve Rosenman'ın A ve B Tipi Kişilik Tipolojisi	38
Kişilik Ölçüm Yöntemleri	39
Özellikler Yaklaşımı Çerçevesinde "A Tipi - B Tipi - C Tipi ve D Tipi" Kişilik Tipolojileri	42
A Tipi Kişilik	43
B Tipi Kişilik	50
C Tipi Kişilik	52
D Tipi Kişilik	54

2. BÖLÜM

ÖRGÜTSEL SESSİZLİĞİN TEORİK ÇERÇEVESİ

Örgütsel Sessizlik Kavramı, Nedenleri, Etkileri ve Faydaları	57
Örgütsel Sessizlik Kavramı	58
Örgütsel Sessizlik Nedenleri	64

Örgütsel Sessizliğin Etkileri	72
Örgütsel Sessizliğin Faydaları	76
Örgütsel Sessizlik İklimi, Teorileri ve Türleri	77
Örgütsel Sessizlik İklimi	78
Örgütsel Sessizlik Teorileri	80
Örgütsel Sessizliğin Türleri	83
Kabullenici Sessizlik	83
Korunma Amaçlı Sessizlik	84
Koruma Amaçlı Sessizlik	85
Örgütsel Sessizlik ile İlişkili Kavramlar	87
Örgütsel Sessizlik ve Örgütsel Ses İlişkisi	88
Örgütsel Sessizlik ve İletişim İlişkisi	92
Örgütsel Sessizlik ile İlişkili Diğer Davranışsal Tutum ve Konular	95
Örgütsel Sessizliği Önlemek İçin Alınacak Tedbirler	99
Örgütsel Sessizliğin Sonuçları	104
Örgütsel Sessizliğin Bireysel Sonuçları	105
Örgütsel Sessizliğin Örgütsel Sonuçları	106
Örgütsel Sessizlik ile Kişilik Arasındaki İlişki	107

3. BÖLÜM

KİŞİLİK TİPOLOJİLERİNE GÖRE ÇALIŞANLARIN ÖRGÜTSEL SESSİZLİK ALGILAMALARI: KAMU VE ÖZEL KESİMDE BİR ARAŞTIRMA

Araştırmanın Amacı ve Önemi	113
Araştırmanın Anakütle ve Örneklemi	114
Araştırmanın Kısıtları	115
Araştırmada Kullanılan Ölçekler	115
Araştırmanın Veri Toplama ve Değerleme Yöntemi	116

Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri	117
Araştırmanın Sağlayacağı Yararlar	118
Araştırmanın Bulguları	119
Demografik Bulgular	119
Ölçeklerin Frekans Dağılımları ve Güvenilirliği	122
Kişilik Tipolojilerine İlişkin Bulgular	126
Araştırmanın Hipotezleri ve Analiz Bulguları	129
Korelasyon Analizine İlişkin Bulgular	138
Sonuç.....	141
Ek.....	147
Kaynaklar.....	149